Харківський національний медичний університет

Кафедра мікробіології, вірусології та імунології ім. проф. Д.П. Гриньова

Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція

«Актуальні питання мікробіології у медицині освіті і науці»

15 жовтня 2026 р.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІКРОБІОЛОГІЇ У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ І НАУЦІ

Матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

м. Харків, 15 жовня 2026 р.

Харків
ХНМУ
2026

Затверджено
Вченою радою ХНМУ
Протокол № 1 0 від 29.10.2026

Актуальні питання мікробіології у медичній освіті і науці: матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції, (м. Харків, 15 жовтня 2026 р.) / ред. колегія.: М.М. Мішина, О.В. Кочнєва, Мозгова Ю.А., І.А. Марченко – Харків : ХНМУ, 2026. – 68 с.

Захід зареєстровано в Центрі якості освіти МОЗ № 1033622

Редакційна колегія: М.М. Мішина,
О.В. Кочнєва,
Ю.А. Мозгова
І.А. Марченко

Оргкомітет конференції:

1. Мішина М.М. – завідувачка кафедри мікробіології, вірусології та імунології ім. проф. Д.П. Гриньова ХНМУ, доктор медичний наук, професор;

2. Кочнєва О.В. – доцент кафедри мікробіології, вірусології та імунології ім. проф. Д.П. Гриньова ХНМУ, кандидат медичний наук;

3. Мозгова Ю.А. – доцент кафедри мікробіології, вірусології та імунології ім. проф. Д.П. Гриньова ХНМУ, кандидат медичний наук, доцент;

4. Марченко І.А. – доцент кафедри мікробіології, вірусології та імунології ім. проф. Д.П. Гриньова ХНМУ, доктор філософії, доцент.

© Харківський національний
медичний університет, 2026

З М І С Т

Bondarenko Ya.D., Kochnieva O.V. MUCOCILIARY DYSFUNCTION IN RESPIRATORY PATHOLOGY: THE ROLE OF CILIARY EPITHELIAL PHASE SYNCHRONIZATION AND THE PERSPECTIVE OF MICROBIOME-ORIENTED CONTROL OF PATHOGEN COLONIZATION…….....	6
Dunaieva I.P., Doroshenko O.M. CURRENT APPROACHES TO THE PHARMACOTHERAPY OF INFECTIONS CAUSED BY CARBAPENEM-RESISTANT *ACINETOBACTER BAUMANNII*…….	10
Dzhoraieva S., Filimonova N. DETERMINATION OF *S. AUREUS* PHENOPATHOTYPES ISOLATED FROM PATIENTS WITH ATOPIC DERMATITIS…….....	13
Filimonova N.I., Tishchenko I.Yu., Seniuk I.V., Pokryshko O.V. INFLUENCE OF MEDICINAL DRUGS ON BIOFILM FORMATION BY MICROORGANISMS ……..	15
Shirinova L., Aliyeva S., Huseynova F. BIOFILM-FORMING BACTERIA IN SECONDARY INFECTIONS OF CUTANEOUS LEISHMANIASIS LESIONS……	19
Барбінова Є.О., Краснікова Л.В. ВПЛИВ ВОЄННИХ ДІЙ ТА МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ НА ПОШИРЕННЯ ПОЛІРЕЗИСТЕНТНИХ ШТАМІВ БАКТЕРІЙ……	21
Бережна А.В., Чумаченко Т.О. ГОНОРЕЯ В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ АНТИМІКРОБНОЇ РЕЗИСТЕНТНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ЛАБОРАТОРНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО НАГЛЯДУ……..	23
Бондарук Д.В., Ткаченко Г.С., Краснікова Л.В. ПРОБЛЕМА ЗГАСАННЯ ПОСТВАКЦИНАЛЬНОГО ІМУНІТЕТУ ПРОТИ *BORDETELLA PERTUSSIS* ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ……	27
Дащук А.А, Мішина М.М., Дащук А.М., Добржанська Є.І. СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ТЕРАПІЇ РЕФРАКТЕРНИХ ДО ЛІКУВАННЯ ФОРМ ЕКЗЕМИ…….....	29
Дубініна Н. В., Тіщенко І. Ю., Тесленко Д.О. РОЛЬ БІОПЛІВОК У ПАТОГЕНЕЗІ ЕНТЕРОКОКОВИХ ІНФЕКЦІЙ ТА СТРАТЕГІЇ ЇХ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ……	31
Дугар Д.О., Кизим С.Є., Краснікова Л.В. ОНКОЛІТИЧНІ ВІРУСИ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ МЕТОД ПРОТИПУХЛИННОЇ ТЕРАПІЇ…….	33
Зарубіна С.І., Кочнєва О.В. МОЛЕКУЛЯРНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ БІОПЛІВОК У *STREPTOCOCCUS MUTANS* ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ КАРІЄСУ……...	36
Золотарьова С.І., Переверзєва К.А., Краснікова Л.В.	

MDRO: ідентичні клони *A. baumannii*, виділені в українських госпіталях, були виявлені у поранених, які лікувалися в Німеччині, а серед сирійських біженців носійство MDRO сягало 83% проти 33% серед місцевого населення. Ключовими факторами, що підсилюють АМР у зонах конфлікту, визначено руйнування інфраструктури охорони здоров'я, порушення водопостачання та санітарії, дефіцит кваліфікованого персоналу, безрецептурний продаж і використання неякісних антибіотиків, забруднення довкілля токсичними залишками війни та важкими металами.

Висновок. Воєнні дії та пов'язана з ними міграція населення виступають потужними каталізаторами розвитку й глобального поширення полірезистентних штамів бактерій, створюючи «ідеальний шторм» для селекції, передачі та транскордонного розповсюдження MDRO, XDR і PDR патогенів. Досвід України, Сирії, Іраку та Афганістану демонструє домінування грамнегативних бактерій (*A. baumannii*, *P. aeruginosa*, карбапенем-резистентні *Enterobacterales*) та накопичення генів β-лактамаз (NDM-1, OXA-48, KPC-2). Подолання цієї загрози вимагає багатосекторного підходу, що поєднує інфекційний контроль, раціональну антимікробну терапію, мобільну діагностику, нагляд, освіту медичних працівників і населення та міжнародну координацію, з обов'язковим урахуванням реалій крихких і конфліктних середовищ.

ГОНОРЕЯ В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ АНТИМІКРОБНОЇ РЕЗИСТЕНТНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ЛАБОРАТОРНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО НАГЛЯДУ

Бережна А.В., Чумаченко Т.О.
Харківський національний медичний університет,
м. Харків, Україна

Вступ. Гонорея є типовим прикладом інфекції, що передається статевим шляхом (ІПСШ). За оцінками Всесвітньої організації охорони здоров'я, загальна кількість нових випадків гонореї у світі у 2020 році становила 82,4 мільйона. Відповідно

до Глобальної стратегії сектору охорони здоров'я щодо ІПСШ, за цільовий показник обрано зниження щорічної кількості випадків гонореї у світі на 90 % до 2030 року. Водночас, дедалі більше занепокоєння у фахівців викликає поява штамів екстенсивно резистентної *Neisseria gonorrhoeae* (англ. extensively drug-resistant *N. gonorrhoeae,* XDR-NG). Таким чином, існує потреба в добре налагодженому епідеміологічному нагляді (ЕН) за гонореєю на міжнародному рівні та рівні окремих країн.

Мета дослідження. Оцінити стан та визначити основні проблеми ЕН за гонореєю в умовах зростання антимікробної резистентності збудника в Україні та світі.

Матеріали і методи. Було застосовано бібліосемантичний метод, який полягав у пошуку аналітико-статистичних звітів, нормативно-правових актів, науково-практичних видань та наукової літератури щодо ЕН за гонореєю в Україні та світі. Пошук здійснювався за ключовими словами: «гонорея», «захворюваність», «епідеміологічний нагляд», «epidemiological report», «monitoring», «surveillance system», «multi-drug resistant gonorrhoea», «XDR-NG». До аналізу було включено звітність щодо інфекційної захворюваності в Україні (форма № 1) за 2016-2025 роки, накази Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України, епідеміологічні звіти про захворюваність на гонорею в країнах Європейського Союзу (ЄС) / Європейської економічної зони (ЄЕЗ) за 2015-2024 роки, керівництва та рекомендації міжнародних і національних організацій у сфері громадського здоров'я щодо профілактики гонореї, а також наукові публікації за цією тематикою. Дослідження є частиною науково-дослідної роботи, яка виконується на кафедрі епідеміології Харківського національного медичного університету, № державної реєстрації 0126U002131.

Результати. Аналіз епідемічної ситуації з гонореї в країнах ЄС / ЄЕЗ вказує на зростання показника захворюваності з 18,8 на 100 тисяч населення (n = 70056) у 2015 році до 26,9 на 100 тисяч населення (n = 106331) у 2024 році. При цьому, фахівці Європейського центру з профілактики та контролю захворювань (ECDC) відзначають, що дані ЕН, вірогідно, не відображають реальну захворюваність, яка може бути значно вищою. Також

спостерігається значна різниця у рівнях захворюваності в різних країнах ЄС / ЄЕЗ. Наприклад, у 2024 році найвища захворюваність була зареєстрована в Ірландії, де інтенсивний показник становив 109,0 на 100 тисяч населення (n = 5832), а найнижча захворюваність – у Румунії, де інтенсивний показник становив 0,2 на 100 тисяч населення (n = 38). Слід зазначити, що станом на 2024 рік такі країни як Франція, Бельгія та Нідерланди отримують дані про випадки гонореї із систем дозорного ЕН, що унеможливлює розрахунок інтенсивних показників для порівняння в мережі ЄС / ЄЕЗ (ECDC, 2026). В Австрії відсутня офіційна статистика щодо випадків гонореї через відсутність обов'язкової реєстрації усіх випадків. Натомість, в Австрії існує обмежене зобов'язання звітувати про випадки гонореї у ситуаціях, коли пацієнти ухиляються від лікування, медичного нагляду або існує ризик подальшого поширення захворювання (Австрійське агенство з питань здоров'я та безпеки харчових продуктів, AGES, 2026). Німеччина також не звітує про загальну кількість випадків гонореї до ECDC, оскільки з 2001 року через зміни в національному законодавстві там було скасовано обов'язкове сповіщення про деякі ІПСШ, в тому числі гонорею (Bremer та ін., 2005). Виняток становила федеральна земля Саксонія, де діяла реєстрація захворювання у разі лабораторного виявлення *N. gonorrhoeae* (Selb та ін., 2020). У вересні 2022 року відбулися зміни в «Законі про захист від інфекцій» (IfSG) і наразі всі лабораторно підтверджені випадки гонореї у Німеччині підлягають обов'язковому звітуванню до Інституту Роберта Коха. Однак, дані щодо захворюваності на гонорею за 2023-2024 роки до мережі ЄС / ЄЕЗ Німеччина не надавала.

В Україні показник захворюваності на гонококову інфекцію знизився – з 12,15 на 100 тисяч населення у 2016 році до 1,03 на 100 тисяч населення у 2025 році. Проте, встановлена тенденція, вірогідно, демонструє масштабне недовиявлення випадків гонореї в Україні, а не фактичне покращення епідемічної ситуації. Потенційно це пов'язано зі змінами в організації системи охорони здоров'я, пандемією COVID-19, військовою агресією рф проти України та стигматизацію хворих на ІПСШ. Також слід враховувати особливості клінічного

перебігу гонореї. У жінок захворювання може протікати безсимптомно, у зв'язку з чим його діагностика ускладнюється. Бойко та ін. (2020) повідомляли про низку недоліків лабораторної діагностики гонореї в обраних для дослідження обласних шкірно-венерологічних диспансерах України: використання неселективних поживних середовищ для виділення *N. gonorrhoeae*, використання пробірок для вирощування гонококів замість чашок Петрі, відсутність зовнішнього контролю якості лабораторних досліджень у половині закладів тощо.

В умовах зростання кількості випадків гонореї з лікарською стійкістю важливим напрямком ЕН за гонококовою інфекцією є моніторинг резистентності ізолятів *N. gonorrhoeae* до антибактеріальних препаратів. На сьогодні «золотим» стандартом діагностики гонореї є використання методу ампліфікації нуклеїнових кислот (МАНК), зокрема дослідження методом полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР). Бактеріологічні дослідження з визначенням чутливості *N. gonorrhoeae* до антибактеріальних препаратів рекомендується проводити у разі неефективного лікування. Оскільки патоген є доволі вибагливим до зовнішніх умов можуть виникати труднощі з його виділенням, ізоляцією та культивуванням. В країнах з низьким рівнем доходу діагностичні можливості часто є обмеженими, тому застосовується синдромний підхід при лікуванні пацієнтів з симптомами ІПСШ замість лабораторного підтвердження виду збудника. Це сприяє надмірному використанню антимікробних препаратів та зростанню тягаря антимікробної резистентності, особливо за умов коли лікування переривається, або пацієнти не дотримуються рекомендованих схем лікування.

Загалом, більшість науковців схиляється до думки, що глобальна поширеність антибіотикорезистентних збудників гонореї є значно вищою, ніж виявляють сучасні системи ЕН. У дослідженні Maatouk та ін. (2025) одні з найвищих у світі рівнів резистентності *N. gonorrhoeae* до цефтріаксону та цефіксиму було виявлено у Камбоджі та В'єтнамі. Значну частку ізолятів, резистентних до цефіксиму та азитроміцину, також було виділено в цих країнах. З 2022 року збільшилася кількість європейських

країн, що повідомляють про випадки гонореї, спричинені штамами *N. gonorrhoeae,* стійкими до цефтріаксону, включно зі штамами з множинною лікарською стійкістю та XDR-NG. Спочатку ці випадки були пов'язані з міжнародними подорожами, причому відстеження контактів підтверджених випадків гонореї стало ще одним викликом у проведенні ЕН. Проте, останнім часом з'являються докази, які вказують на внутрішню передачу високорезистентних штамів гонококів в країнах ЄС / ЄЕЗ (ECDC, 2026). В Україні загальнонаціональні дані щодо рівня антибіотикорезистентності *N. gonorrhoeae* відсутні. Відповідно до наказу МОЗ України № 928 від 18.05.2023 року бактеріологічне дослідження штамів *N. gonorrhoeae* належить до бажаних критеріїв якості медичної допомоги.

Висновки. Виявлено територіальні відмінності в організації ЕН та обсязі даних, які реєструються системами ЕН за гонореєю в країнах ЄС / ЄЕЗ та Україні. Серйозну проблему становить лікарсько-стійка гонорея, тягар якої залишається недооціненим в усьому світі. Міжнародні подорожі сприяють транскордонному поширенню резистентної гонореї та унеможливлюють ефективне відстеження контактів діагностованих випадків. Необхідно посилювати глобальний моніторинг за антибіотикорезистентними штамами *N. gonorrhoeae*.

ПРОБЛЕМА ЗГАСАННЯ ПОСТВАКЦИНАЛЬНОГО ІМУНІТЕТУ ПРОТИ *BORDETELLA PERTUSSIS* ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Бондарук Д.В., Ткаченко Г.С., Краснікова Л.В.
Харківський національний медичний університет,
м Харків, Україна

Вступ. Кашлюк – це гостра висококонтагіозна антропонозна інфекція дихальних шляхів, спричинена грамнегативною бактерією *Bordetella pertussis*. Хвороба передається повітряно-крапельним шляхом і характеризується

Наукове видання

Марина Митрофанівна Мішина
Олена Володимирівна Кочнєва
Юлія Анатоліївна Мозгова
Ірина Анатоліївна Марченко

Актуальні питання мікробіології у медичній освіті і науці

Матеріали всеукраїнської науково-практичної

інтернет-конференції

м. Харків, 15 жовтня 2026 р.

Відповідальний за випуск: Мішина М.М.

Набір та верстка: О. В. Кочнєва